

УДК 368.1

Виговська В.В.

Чернігівський національний технологічний університет

ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ СТРАХОВОГО РИНКУ

В даній статті розкрито роль перестраховування як обов'язкової частини загальної стратегії та філософії управління будь-якого вітчизняного страховика. Автором доведено необхідність вироблення чітких методичних підходів до управління та обґрунтованого використання всіх елементів механізму перестраховування, серед яких особливого значення набуває вибір страховиком надійної перестрахової компанії. В статті запропоновано процедуру діагностики надійності перестрахової компанії на основі комплексного аналізу сукупності показників об'єктивного й суб'єктивного характеру. Запропонований автором підхід до відбору перестрахової компанії дозволить зменшити тривалість укладення і супроводу договорів перестраховування, покращити партнерські відносини та посилити зростання конкурентоздатності учасників та ефективності ринку перестраховування.

Ключові слова: страховий ринок, страховик, перестраховування, перестраховик, фактори оцінки надійності, безпека страхового ринку.

Постановка проблеми. Сучасні економічні умови, що характеризуються зростанням впливу дестабілізуючих чинників актуалізують питання пошуку нових та вдосконалення існуючих механізмів забезпечення безпеки страхового ринку України. З точки зору забезпечення безпеки розвитку страхового ринку України, перестраховування має стати обов'язковою частиною загальної стратегії та філософії управління будь-якого вітчизняного страховика, репрезентованої задокументованим планом дій, що регламентують процедуру відбору і моніторингу механізмів перестраховування, а також функцій управління і контролю. В основі зазначеної стратегії має бути покладено чіткі методичні підходи до управління та обґрунтування використання всіх елементів механізму перестраховування, серед яких особливого значення набуває вибір страховиком надійної перестрахової компанії. А отже, особливої актуальності набуває питання розробки прикладного інструментарію до обґрунтування такого вибору, і на цій основі прийняття управлінського рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Гостроту та важливість вивчення проблем забезпечення безпеки страхового ринку на основі використання механізму перестраховування підтверджують ґрунтовні наукові праці вчених-економістів, серед яких В. Базилевич, О. Барановський, О. Гаманкова, О. Залетов, О. Кнейслер, О. Козьменко, С. Осадець, Н. Ткаченко, В. Фурман, Т. Яворська та інші. Проте, незважаючи на увагу науковців до теорії та практики використання перестраховування, до цього часу не вироблено єдиного підходу щодо обґрунтування критеріїв вибору перестрахової компанії.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методичного підходу щодо вибору перестрахової компанії в контексті забезпечення безпеки функціонування страхового ринку.

Виклад основного матеріалу. Страховик в процесі своєї діяльності приймає на себе відповідальність, яка за обсягами значно перевищує всі його активи та отримані доходи. Перестраховування є саме тим механізмом, що дозволяє привести у відповідність можливості страхових організацій щодо обсягів взятої на себе відповідальності перед страхувальниками, і на цій основі створити фундамент для безперервності страхового відтворення та безпеки розвитку страхового ринку.

Перестраховування є важливим механізмом забезпечення безпеки розвитку не тільки страхового ринку, але й економіки в цілому, оскільки на його основі зростає рівень диверсифікації ризиків. Перестрахові компанії передають частину

ризиків іншим перестраховикам і, таким чином створюють підґрунтя для власної безпеки функціонування. Також ринок перестраховування виступає в якості посередника, врівноважуючи ризик з часом. Це збільшує ефективний розподіл ризиків в економіці в цілому у довгостроковій перспективі. За допомогою перестраховування, перестрахові компанії збільшують загальну пропускну здатність андеррайтингу за рахунок вивільнення капіталу первинних страховиків, призначеного для покриття ризику. Крім того, оскільки сектор перестраховування акумулює значний масив інформації щодо договорів страхування, то він може запропонувати й інші послуги, такі як технічні консультації по андеррайтингу та фінансовому аналізу ризиків. Також, перестраховики можуть забезпечити ефективний контроль за страховиками. Одночасно необхідно звернути увагу і на негативний вплив перестраховування в розрізі забезпечення безпеки страхового ринку. Частину ризиків первинні страховики намагаються диверсифікувати самостійно, а на перестраховування віддають тільки ті, що не можуть прийняти самі. Це призводить до збільшення волатильності потрясень, з якими стикаються перестрахові компанії, а це становить небезпеку для первинних страховиків. Крім того, перестрахові компанії інвестують свої активи у складні фінансові продукти, які є більш вразливими до коливань на фондовому ринку. Небезпеку також становить цикл андеррайтингу, який передбачає періодичну зміну «м'якого» та «жорсткого» ринку. М'який ринок характеризується невисокою прибутковістю, низькими цінами, перевищенням страхової пропозиції над попитом, в той час як жорсткому ринку властиві високі ціни, висока прибутковість і обмежена пропозиція страхового покриття. Але в цілому, передача ризику через перестраховування сприяє безпечному функціонуванню страхового ринку. Одночасно інститут перестраховування через забезпечення безпеки розвитку страхового ринку чинить позитивний вплив і на розвиток інших секторів фінансового ринку та на економіку в цілому.

Проведене дослідження дало змогу зробити висновки про недостатню задіяність перестрахового інституту на страховому ринку України через низку причин, серед яких: відсутність достатнього досвіду використання перестрахових операцій внаслідок незначних обсягів операцій із перестраховування ризиків, високого рівня недовіри страхувальників до механізму перестраховування, недосконалого нормативно-правового забезпечення його функціонування; використання інституту

перестраховування з метою легалізації незаконно отриманого доходу та мінімізації (уникнення) оподаткування тощо. Відтак актуальним завданням є розробка підходів до залучення перестраховування в систему забезпечення безпеки страхового ринку.

Вважаємо за потрібне нагадати, що вітчизняний професійний перестраховий ринок знаходиться на початковому етапі розвитку, що, з одного боку, надає можливості для використання переваг «першопрохідців» для вітчизняних перестрахових компаній, а з другого боку, національним страховим компаніям дуже важко буде протистояти великим міжнародним перестраховикам, які мають високий рівень фінансової стійкості, налагоджену систему управління ризиками та ефективну стратегію захисту від деструктивного впливу широкого спектру факторів.

За результатами минулого року провідними перестраховими компаніями світу (за обсягом зібраних перестрахових премій) є наступні [277]:

1. Munich Re (Німеччина) – \$40.96 млрд.
2. Swiss Re (Швейцарія) – \$28.85 млрд.
3. Hannover Re (Німеччина) – \$19.08 млрд.
4. SCOR SE (Франція) – \$15.03 млрд.
5. Berkshire Hathaway Inc (США) – \$14.92 млрд.
6. Lloyd’s of London (Великобританія) – \$14 млрд.
7. Reinsurance Group of America Inc (США) – \$9.1 млрд.
8. PartnerRe + AXIS (Бермуди) – \$8.32 млрд. (холдинг)
9. China Reinsurance (Group) Corp (КНР) – \$7.73 млрд.
10. AXA (Франція) – \$5.92 млрд.
11. Korean Re (Південна Корея) – \$5.76 млрд.
12. PartnerRe Ltd (Бермуди) – \$5.61 млрд.
13. Zurich Insurance Group Ltd (Швейцарія) – \$5.59 млрд.
14. Allianz Group (Німеччина) – \$4.96 млрд.
15. XL + Catlin (Ірландія) – \$4.75 млрд.
16. Everest Re Group (Бермуди) – \$4.52 млрд.

На частку трьох найбільших міжнародних перестраховиків припадає 33% від усього обсягу перестрахових премій у світі. Відтак конкурентне середовище залишиться дуже складним для розвитку національних перестраховиків, особливо враховуючи перспективи подальшого зростання окремих ризиків, тиску конкуренції і падіння рівня цін.

Вітчизняні страховики, за відсутності професійних національних перестрахових компаній вимушені передавати частину своїх ризиків іншим страховим організаціям які надають перестрахові послуги. При цьому, при передачі ризиків у перестраховування, страховики керуються минулим досвідом співпраці та широким спектром суб’єктивних факторів. Такий підхід становить серйозну загрозу для безпечного розвитку страхового ринку, оскільки є суб’єктивним і носить випадковий характер, оскільки залежить не від затвердженого алгоритму процедур щодо вибору приймаючої сторони, а від особистого досвіду та фахової компетенції менеджерів страхової компанії. Формалізація вимог до вибору перестрахової організації дозволить систематизувати та уні-

фікувати діяльність при оцінці надійності приймаючої ризик компанії і, таким чином, суттєво знизити ймовірність прийняття рішення, що негативно вплине на безпеку страховика.

Варто зазначити, під надійністю перестрахової компанії ми розуміємо здатність до оперативного відшкодування збитків в зазначеному в договорі обсязі у разі настання страхового випадку. На думку дисертанта надійність перестрахової компанії можна оцінити на основі комплексного аналізу сукупності показників об’єктивного й суб’єктивного характеру.

Огляд зарубіжних та вітчизняних публікацій дозволив виокремити наступні фактори, що характеризують надійність перестрахової компанії (рис. 1):

1. Міжнародний рейтинг надійності. При обґрунтуванні рішень щодо передачі ризиків у перестраховування необхідно враховувати міжнародну експертну оцінку здатності своєчасного та повного виконання перестраховою компанією зобов’язань перед клієнтами за договорами перестраховування. Враховуючи, що жодна національна страхова компанія не має рейтингу вище за В, то достатнім можна вважати рейтинг фінансової надійності, що не нижчий, ніж за класифікацією таких міжнародних рейтингових агентств: «А.М.Вest» (США) – «В»; «Moody’s Investors Service» (США) – «Вa»; «Standard & Poor’s» (США) – «ВВ»; «Fitch Ratings» (Великобританія) – «ВВ».

2. Інформаційна прозорість та публічний контроль. Наявність позитивних висновків міжнародних аудиторських компаній підтверджує достатність ліквідних активів перестраховика щодо обсягів прийнятих ризиків та відсутність ризиків, що можуть негативно вплинути на його фінансову стійкість.

3. Комплексний аналіз показників фінансово-економічного стану передбачає оцінку достатності високоліквідних активів, що забезпечують страхові резерви перестраховика, їх якість та напрями розміщення. Зазначений аналіз потребує особливої уваги, оскільки від наявності необхідних активів залежить перспектива виконання перестраховиком своїх зобов’язань.

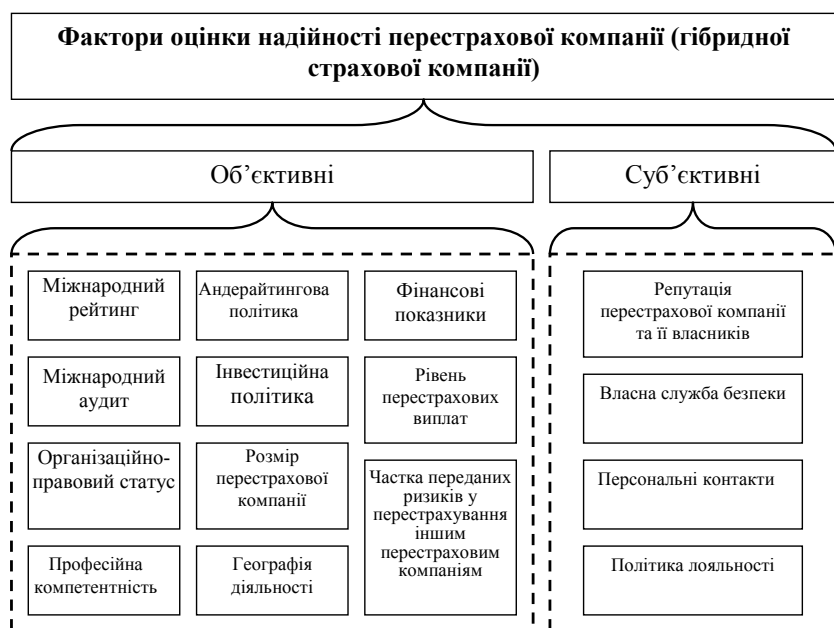


Рис. 1. Склад факторів оцінки надійності перестрахової компанії

Джерело: розроблено автором

4. Частка переданих ризиків у перестраховання іншим перестраховим компаніям. Передача частини ризиків іншим перестраховикам позитивно характеризує надійність перестраховика.

5. Організаційно-правовий статус страхової організації. Перевага має надаватися професійним перестраховим організаціям, діяльність яких не вступає у конфлікт інтересів зі страховою компанією, а логічно доповнює її. В Україні фактично відсутні національні професійні перестрахові організації. Більшість страховиків розглядають перестраховий бізнес як джерело додаткового доходу і є прямими конкурентами один одного. Відтак, поширеною практикою є відмова приймаючої сторони у виплаті відшкодування у разі настання страхових подій. І якщо поодинокі випадки відмови перестраховика сплатити відшкодування не несуть суттєвої загрози безпеці страховому ринку, то у разі їх нагромадження може спровокувати «принцип доміно» і спровокувати падіння всього страхового ринку, що в свою чергу негативно вплине на всю економічну систему. Для перестраховиків, цей бізнес є профільним, і вони не ризикують втратити його частину через відмову клієнту у виплаті відшкодування без дійсно поважних причин.

6. Географія діяльності перестрахової компанії. Зважена політика перестраховика, що передбачає реалізацію наявних можливостей та розширення географії ведення бізнесу відіграє важливу роль у забезпеченні його довгострокової надійності. Незважаючи на поточну стагнацію страхового ринку, у перестрахових компаній достатньо можливостей для нарощення прибутків та підтримання платоспроможності, серед яких розширення географії своєї присутності.

7. Андеррайтингова політика перестраховика. Перспективи перестрахового захисту напряму залежать від якості селекції ризиків із урахуванням можливостей їх перестраховування та вжиття превентивних заходів щодо ненастання страхових

випадків. Андеррайтинг фактично формує структуру страхового портфелю, а отже визначає довгострокову перспективу як для перестраховика, так і для його клієнтів.

8. Професійна компетентність перестраховика (перестрахового відділу страхової компанії). Професійні якості та досвід визначають вектор перестрахової політики: зниження ставок за надання перестрахового захисту може бути наслідком цілеспрямованої політики або сигналом про непрофесіоналізм компанії. Опосередковано на виваженість рішень щодо надання послуг перестраховування та розуміння їх наслідків вказують наявність в штаті актуаріїв та постійне підвищення їх кваліфікації. Необґрунтовані рішення щодо прийняття ризиків на перестраховування, які базуються лише на намірі збільшити обсяги своїх доходів в майбутньому призведуть до втрати здатності відповідати за своїми зобов'язаннями та негативно вплинуть на безпеку страхового ринку.

9. Рівень страхових виплат та політика досудового врегулювання спорів. Зазначені складові оцінки надійності перестраховика свідчать про його готовність відповідати за своїми зобов'язаннями. Слід зауважити, що значна кількість судових позовів до перестраховика щодо стягнення страхових виплат та затягування термінів виконання своїх зобов'язань негативно характеризує його надійність з позиції клієнта.

10. Репутація компанії та її власників. Особливості ведення бізнесу в сучасних реаліях вітчизняної економіки демонструють залежність надійності та довгострокової перспективи існування перестрахової компанії від взаємовідносин її власників між собою та владою. У разі виникнення конфліктних ситуацій створюється ризик виведення капіталу менеджментом закордон, а також ризик судових розглядів, які ставлять під сумнів саме існування перестраховика, під час яких компанія буде не в змозі відповідати за своїми зобов'язаннями.

11. Власна служба безпеки, наявність якої демонструє готовність перестраховика діяти в критичних ситуаціях. Вона виражається в наявності відповідної програми дій та системи збереження інформації.

12. Персональні контакти. Характерною особливістю ведення бізнесу у вітчизняних умовах є особистісний характер прийняття рішення щодо вибору перестрахової організації. Врахування зазначеного фактору можна розглядати в позитивному вимірі лише при передачі незначних ризиків.

13. Політика лояльності. Демонструє співвідношення між ринковими інтересами і формальними вимогами перестраховика та характеризує рівень довіри між ним та клієнтами (гнучка – пріоритет ринковим інтересам; компромісна – дотримання балансу між ринковим інтересом і формальними вимогами; формальна – пріоритет формальним обставинам; жорстка-рішення ґрунтуються виключно на формальних вимогах; деструктивна політика – домінує принцип «ми не платимо ніколи»).

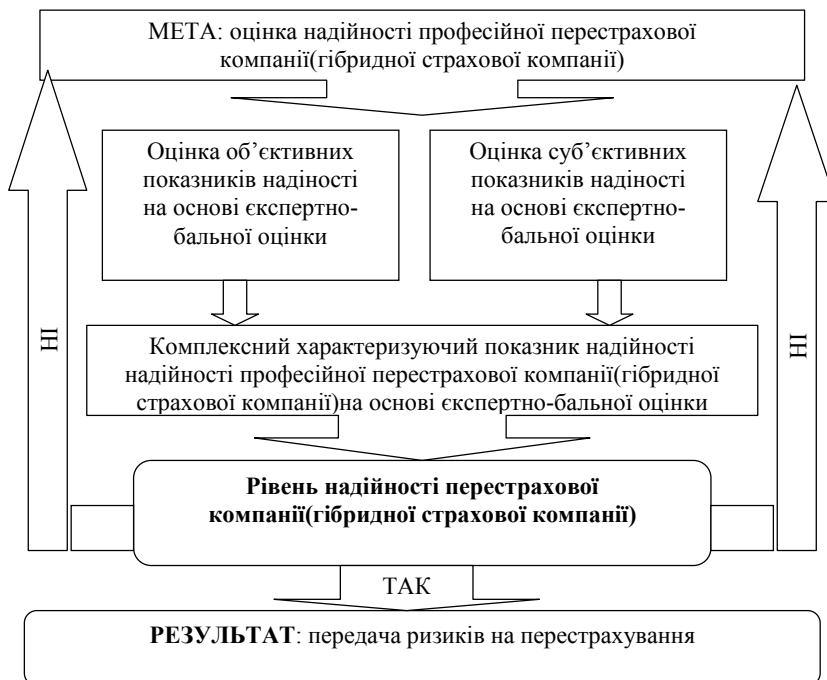


Рис. 2. Алгоритм оцінки надійності професійної перестрахової компанії (гібридної страхової компанії) на основі експертно-бальної оцінки

Джерело: розроблено автором

На основі запропонованого підходу ми побудували алгоритм визначення причинно-наслідкових зв'язків впливу виокремлених об'єктивних та суб'єктивних факторів на надійність перестраховика та з певною мірою достовірності обґрунтувати управлінське рішення щодо передачі частини прийнятих страхових ризиків на перестраховування з метою забезпечення безпеки страховика (рис. 2).

Вагомість факторів та окремих критеріїв в оцінці надійності перестраховика визначається за допомогою методу експертних оцінок, що базується на думці спеціалістів, які займаються дослідженнями й розробками в даній галузі.

Для одержання найбільш якісних експертних оцінок до участі в експертизі залучають спеціалістів, які мають високий професійний рівень і практичний досвід з даної проблематики.

Висновок. В системі забезпечення безпеки розвитку страхового ринку України перестраховування

має стати обов'язковою частиною загальної стратегії управління будь-якого вітчизняного страховика, репрезентованої задокументованим планом дій, що регламентують процедури відбору і моніторингу механізмів перестраховування, а також функцій управління і контролю. В цьому контексті, запропоновано прикладний інструментарій обґрунтування вибору перестрахової компанії на основі комплексного аналізу сукупності показників об'єктивного й суб'єктивного характеру оскільки на його основі зростає рівень диверсифікації ризиків. Запровадження уніфікованих процедур відбору перестрахової компанії дозволить зменшити тривалість укладення і супроводу договорів перестраховування, покращити партнерські відносини на основі узгоджених і відпрацьованих положень перестрахових угод, а отже і посилити зростання конкурентоздатності учасників та ефективності ринку перестраховування.

Список використаних джерел:

1. Кнейслер О.В. Ринки перестраховування України: теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку / О.В. Кнейслер. – Монографія. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
2. Ткаченко Н. В. Розвиток перестраховування як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2007. – № 3. – С. 118-123.
3. Яворська Т. В. Концептуальні положення гарантування безпеки страхових компаній в Україні [Текст] // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Випуск 4. – С. 668-673.
4. Global Reinsurance BEST'S SPECIAL REPORT[Electronic resource] / <http://www.ambest.com/latinamerica/pdfs/2015reinsurancespecialreport.pdf>

Выговская В.В.

Черниговский национальный технологический университет

ПЕРЕСТРАХОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ СТРАХОВОГО РЫНКА

Резюме

В данной статье раскрыта роль перестрахования как обязательной части общей стратегии и философии управления любого отечественного страховщика. Автором доказана необходимость выработки четких методических подходов к управлению и обоснованного использования всех элементов механизма перестрахования, среди которых особое значение приобретает выбор страховщиком надежной перестраховочной компании. В статье предложена процедура диагностики надежности перестраховочной компании на основе комплексного анализа совокупности показателей объективного и субъективного характера. Предложенный автором подход к отбору перестраховочной компании позволит уменьшить продолжительность заключения и сопровождения договоров перестрахования, улучшить партнерские отношения и усилить рост конкурентоспособности участников и эффективности рынка перестрахования.

Ключевые слова: страховой рынок, страховщик, перестрахования, перестраховщик, факторы оценки надежности, безопасность страхового рынка.

Vyhovska V.V.

Chernihiv National Technological University

REINSURANCE IN THE SAFETY INSURANCE MARKET

Summary

In this article the role of reinsurance as a compulsory part of the overall strategy and management philosophy of any domestic insurer. The author has shown the need for a clear methodical approaches to management and reasonable use of all elements of the mechanism of reinsurance, including special importance is the choice of insurer reliable reinsurance company. In the article the diagnostic process reliability reinsurance company based on complex analysis of aggregate indicators of objective and subjective. Author proposed approach to the selection of reinsurance would reduce the length of detention and maintenance contracts of reinsurance, improve partnerships and enhance the competitiveness of participants and increase efficiency of the reinsurance market.

Key words: insurance market, insurers, reinsurance, the reinsurer factors for evaluating the reliability, security, insurance market.